

HRISTOS
A ÎNVIAT!PRIN PATIMI ŞI JERTFĂ
LA ÎNVIERE

Ne-am amintit cu tristețe în *Săptămâna Patimilor* de viața pământească a Mântuitorului, care, spre sfârșitul ei, părea că se va încheia cu un dezastru. Părea că va rămâne în istoria omenirii ca un eșec. Cel care trei ani și jumătate, ca un trimis al lui Dumnezeu, și-a uluit ascultătorii prin minuni și prin cuvânt, părea că, în cele din urmă, a fost doar un om ca toți ceilalți oameni, supus morții ca și ei. Dumnezeu în care s-a încrezut părea că nu-L apăra, lăsându-L să fie răstignit ca un răufăcător, între doi tâlhari. El însuși, parcă surprins de acest final, strigase de pe cruce: „Dumnezeu meu, Dumnezeule meu, pentru ce M-ai lăsat?” (Marcu 15, 34).

Fusese într-adevăr un răufăcător? Toți știm că nu. Și cei care l-au răstignit știu că nu fusese un răufăcător. Când îl anchetau în fața arhierului Ana, l-a întrebat pe unul care L-a pălmuit, pe motiv că nu ar fi fost respectuos cu arhierul: „De am grăit rău, arată-mi că e rău; iar de am grăit bine, pentru ce M-ai bați?” Și nimeni nu i-a putut dovedi că „grăise rău” (Ioan 18, 22—24). L-au dus legat la Caiafa, dar nici acesta nu i-a putut găsi vreo vinovăție. De aici a rămas vorba în popor, atunci când nu se poate rezolva ceva, că ești trimis „de la Ana la Caiafa”. Caiafa L-a trimis la Pilat care L-a supus public, în fața acuzatorilor, unui interogatoriu corect, după care, tot corect a dat sentința: „Nu găsesc nici o vină omului acestuia” (Luca 23, 4; Ioan 19, 4, 6).

Așadar nu fusese și nu era un răufăcător. Dimpotrivă, era fără de păcat. Întrebare odată: „Cine Mă va vădi pe Mine de păcat?” (Ioan 8, 46). Și nimeni nu i-a putut reproșa nimic. Altă dată când, pentru o vorbă care nu le-a plăcut iudeilor, au vrut să-L ucidă cu pietre, i-a întrebat: „Multe lucruri bune v-am arătat de la Tatăl Meu; pentru care din ele voii să Mă ucideți cu pietre?” (Ioan 10, 32).

Și totuși iudeii i-au cerut lui Pilat să-L condamne la răstignire. „Răstignește-L Răstignește-L” (Ioan 19, 6). Și cum Pilat ezita, au găsit un mijloc viclean de a-l constrânge. L-au amenințat, acuzându-l de trădare față de împăratul său: „De-L vei elibera, nu ești credincios împăratului, căci acesta s-a proclamat pe Sine împărat, când noi avem împărat pe Cezarul de la Roma!” (Ioan 19, 12—15). Cumplită prefăcătorie, numai și numai ca să obțină condamnarea nevinovatului.

Evident, iudeii și-au formulat mai întâi o acuzație religioasă, dar Pilat a respins-o fără greutate, fiindcă nu-l interesau certurile lor religioase, și atunci ei au apelat la minciuna că Iisus se proclamase împărat, prefăcând astfel procesul religios într-un proces politic. Pe acesta Pilat l-a tratat cu superficialitate.

Care era adevărata acuzație a iudeilor împotriva lui Iisus? Iată care era: „S-a lăcut pe Sine Fiul lui Dumnezeu” (Ioan 19, 7). O acuzație religioasă.

Era adevărat acest lucru? Era. Chiar lui Caiafa, când i-a pus întrebarea direct: „Ești tu Hristosul, Fiul celui binecuvântat?” i-a răspuns: „Eu sunt” (Marcu 15, 62).

Totuși, iudeii și căpeteniile lor nu avuseseră dreptate să-i ceară răstignirea. De ce? Pentru că Iisus era cu adevărat Fiul lui Dumnezeu.

S-ar putea obiecta la aceasta: Era Fiul lui Dumnezeu, dar ei nu știau. Răspunsul la aceasta e că nu voiau să știe. Nu-L acceptau pentru că nu așa îl așteptau ei pe Mesia. Îl voiau împărat, eliberator, cuceritor politic, care să facă din ei singurul popor iubit de Dumnezeu, care să le dea totul de-a gata și să le asigure stăpânirea asupra altora. Așteptau un rege, nu un reformator moral.

(Continuare în pag. a 2-a)

† Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul
Ardealului, Crișanei și Maramureșului

„Mergeți de grabă și vestiți...”

(Matei 28, 7)

Femeile mironosite au fost primite, dintre persoanele din anturajul Mântuitorului, care au aflat despre Învierea Sa. Sf. Evanghelist Matei arată că un inger coborât din cer a fost acela care, întâmpinându-le pe femeile, le-a încredințat această mare veste, spunându-le totodată să meargă degrabă și să vestească ucenicilor că Domnul s-a sculat din morți și că va merge înaintea lor în Galilea, unde îl vor vedea (Matei 28, 5—7).

Raportată la celelalte evenimente din viața Mântuitorului, Învierea le-a dat tuturor acestora un sens și le-a menținut mereu în actualitate.

Fără Înviere, în istorie s-ar fi păstrat, pentru o vreme desigur, doar amintirea copleșitoare zile de Vineri, cu marea zarvă din jurul pretoriului, cu pălmuirile, scuipările, biciuirea, cununa de spini, crucea și moartea atât de grea.

Ca orice lucru neplăcut și tulburător, această amintire s-ar fi pierdut apoi în uitarea secolelor și astfel Biblia ar fi rămas pe mai departe numai cu prima ei parte (Vechiul Testament), căci cea de a doua a început a se scrie tocmai cu Evangheliile, adică cu vestirea Învierii, sensul cuvântului „Evanghelic” fiind acela de „veste bună” a Învierii sau mântuirii. După Evangheliile au urmat apoi și celelalte scrieri neotestamentare, care toate converg spre negrăitul eveniment al Învierii lui Hristos. Într-una din aceste scrieri,

găsim această patetică mărturisire: „Dacă Hristos n-a înviat, zadarnică este atunci propovădirea noastră, zadarnică și credința voastră... Dar Hristos a înviat din morți, fiind începuturii a învierii celor adormiți” (I Cor. 15, 14—20).

Porunca primită de către femeile de la inger, de a merge și a vesti ucenicilor că Domnul s-a sculat din morți și că va merge înaintea lor în Galilea, unde îl vor vedea (Matei 28, 5—7).

Porunca primită de către femeile de la inger, de a merge și a vesti ucenicilor că Domnul s-a sculat din morți și că va merge înaintea lor în Galilea, unde îl vor vedea (Matei 28, 5—7).

Salutul pascal: „Hristos a înviat!” este legat tocmai de conștiința adânc înrădăcinată în sufletul fiecărui creștin că are datoria de a fi vestitor al Învierii. Răspunsul: „Adevărat a înviat!” pe care îl dă cel ce primește salutul, îl transformă și pe acesta în vestitor al Învierii, pentru că îl repetă de fapt, într-un mod mai accentuat, ceea ce i-a împărtășit primul.

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. prof. Dumitru Abrudan

Hristos a înviat din morți, cu moartea pe moarte
câlcând și celor din morminte, viață dându-le.

SIMBOLUL GRĂUNTELUI DE GRÎU

Praznicul Învierii Domnului are loc în fiecare an în acel anotimp în care în întreaga natură se petrece ceea ce înnoiește și învie. Sub ochii noștri cresc ierburile și florile care nu demult au zăcut, ca seminte sau ca rădăcini, în pământul înghețat. Soarele primăverii le cheamă la viață, le trezește din amorteala iernii. E cu neputință ca inima omului să nu tresalte de bucurie în fața tabloului măreț al învierii naturii în fiecare primăvară.

Natura înviată din moartea iernii grăiește inimii și minții omului credincios despre adevă-

rul propriei lui învieri. Mântuitorul nostru Iisus Hristos a folosit simbolul bobului de grâu pentru a-i învăța pe oameni că prin moarte se trece la înviere și numai murind creștinește aduc foloase lui și semenilor. „Grăuntele de grâu — zice Domnul — când cade în pământ, dacă nu va muri, rămâne numai el; iar dacă va muri aduce multă roadă” (Ioan XII, 24). Minunată asemănare! Bobul de grâu ascunde în el puteri de încolțire și rodire nebanuite. Se știe că în mormintele faraonilor s-au găsit seminte de grâu care au stat a-

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. prof. Gheorghe Lițiu

Rugăciune

în luminata Zi a Învierii lui Hristos, pentru fiii cei duhovnicești!

Stăpâne Doamne Dumnezeu nostru, Cel ce ne-ai învrednicit pe noi a trece vremea cinstului și dumnezeiescului post, care s-a închipuit nouă de la Tine și s-a dat nouă prin Tine în patruzeci de zile, Cel ce ai pus nouă pocăința către mântuirea sufletelor, către curăția trupurilor și spre izgonirea duhurilor rele, Care ne-ai arătat nouă spre închinare chipul cinstitei Tale cruci, și ai dăruit nouă a o săruta cu atingerea nevrednicelor noastre buze, Cea ce ne-ai învrednicit pe noi a auzi despre Învierea prietenului Tău Lazăr, și la Intrarea Ta în Ierusalim, mai înainte întimpinându-Te și urmând pruncii evreilor, care grăiau strigând: „Osana intru cei de sus” și a vedea mântuitoarele Tale Patimi și a ne închina dumnezeieștii Tale răstigniri și îngropării și a ajunge cinstită și dumnezeiasca Ta Înviere. Pentru aceea, cu bucurie strigăm, văzând ziua Învierii Tale Hristoase Dumnezeu nostru, și împreună cu ingerii, cu arhanghelii, cu heruvimii, cu serafimii, cu toți sfinții și cu Precurata Maica Ta, mărind și lăudându-Te pe Tine Marele Dumnezeu și Mântuitorul nostru Iisus Hristos. Și acum Te rugăm Stăpâne, pentru toți binecredincioșii creștini, care scapă sub acoperământul casei Tale, celei sfinte, primește pocăința lor și-i iartă pe danșii pentru Învierea Ta, de mulțimea păcatelor celor fără de număr, celor știute și celor neștiute, celor de voie și celor fără de voie, curățește-i ca pe păcătoasa care plângea și ca pe Petru, care se lepădase, și plângând cu amar iarăși L-ai primit: Primește smerenia și mărturisirea robilor Tăi, precum ai primit pe vameșul, care cu suspin se ruga, pune frica Ta în inimile lor, ca să se teamă de Tine, și să Te iubească din toată inima, dă-le lor ca să păzească toate poruncile Tale, intru toate zilele vieții lor, umblând intru voia Ta; învrednicește-i pe danșii fără de osândă a veni și a se împărtăși cu Precuratul Tău Trup și Scumpul Tău Sânge, ca în vrednicie primindu-le ei, să fie părtași împărăției Tale, lăudând și mărindu-Te pe Tine, împreună cu Cel fără de început al Tău Părinte, și cu Prea Sfântul și Bunul și de Viață Făcătorul Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

ADEVĂRAT
A ÎNVIAT!

Cuvîntul Pastoral

AL SFÎNTULUI SINOD AL BISERICII
ORTODOXE ROMÂNE ÎMPOTRIVA
AVORTULUI ȘI PENTRU APĂRAREA
DARULUI SFÎNT AL VIEȚII

Tubiți fiii și liice duhovnicești,

Asistăm astăzi, cu mare durere sufletească, la înmulțirea și răspândirea unui flagel al societății noastre actuale, îndreptat împotriva vieții și a omului. Societatea românească și dăinuirea poporului nostru sunt amenințate în însăși temelia existenței lor de creșterea îngrijorătoare a avortului și a practicilor anticonceptive și anticoncepționale, păcate de care se fac răspunzători deopotrivă bărbatul și femeia.

De aceea, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române își îndreaptă chemarea sa către fiicele și fiii neamului nostru românesc, către familiile lor, cu îndemnul părintesc de a folosi darul sfânt al libertății, câștigat prin sânge nevinovat de martiri, pentru apărarea, afirmarea și reînnoirea vieții pe baza învățăturilor Sfintei Scripturi și a valorilor morale creștine și tradiționale ale neamului nostru.

Viața este cel mai mare dar al lui Dumnezeu. În înțelepciunea Sa, El împarte oamenilor, după a Sa voie și știință, acest dar pentru că El singur este Cauza, Izvorul și Dătătorul de viață.

Omul, după chipul și asemănarea lui Dumnezeu (Fac. 1, 26—27), este o ființă comunitară. În familie, cea mai veche și sfântă instituție umană, omul trăiește după modelul comuniunii de iubire al Sfintei Treimi și devine „împreună lucrător cu Dumnezeu” (I Cor. 3, 9) în perpetuarea vieții pe pământ (Fac. 1, 28).

Viața, așadar, nu este un bun propriu. Nimeni nu are dreptul de a dispune, după bunul său plac, de viața sa, de viața altora sau chiar de a propriilor săi copii.

Refuzul de a da viață sau oprirea cursului vieții desființează statutul însuși al omului care a fost creat spre a fi născător și purtător de viață. Viața în om își are începutul din momentul concepției, iar, după învățătura Bisericii, orice atentat împotriva ei este un păcat împotriva lui Dumnezeu care este izvorul vieții.

Sfânta Scriptură și Sfintele Canoane ale Bisericii noastre învață că avortul voit este păcat strigător la cer, întrucât este ucidere premeditată, iar atât mamele cât și toți cei care iau parte sau contribuie la săvârșirea acestui păcat își atrag judecata lui Dumnezeu.

În lumina acestor învățături, ne adresăm familiilor noastre creștine și tuturor familiilor obștei românești cu chemarea: Nu vă împotriviți lui Dumnezeu, Izvorul Vieții, și fugiți de păcatul omuciderii! Nu vă lăsați amăgiți de ispită înșelătoare a unei vieți fără copii, aparent liniștită! Nu vă lipsiți de copii care înseamnă binecuvântarea lui Dumnezeu în orice familie. Numai acea mamă este fericită, care se arată ca „o vie roditoare” (Ps. 127, 3). Copiii aduc bucurie și întăresc legăturile sufletești dintre părinți. Tot ei vin cu darurile personale pentru binele și sănătatea neamului, dăinuindu-i ființa peste vremuri, înmulțind cetele făuritorilor de cultură, civilizație și spiritualitate, precum și ale eroilor și sfinților noștri.

Ne adresăm, de asemenea, personalului medical și tuturor slujitorilor și apărătorilor vieții trupesti, cu îndemnul părintesc de a purta mesajul darului sfânt al vieții de la altarul bisericilor la altarul medicinei. În virtutea vocației sfinte la care ați fost chemați, faceți-vă părtași salvării mugurilor de viață și sădiți în suflete, cu darul pe care-l aveți de sfătuitori tainici, încrederea, nădejdea și bucuria de a fi mamă și părinte.

Un cuvânt de apreciere și îndemn dorim să adresăm și educatorilor, învățătorilor, profesorilor și tuturor fiilor și fiicelor Bisericii noastre, care, prin educație și modelare, pregătesc pentru viața tineretelor noastre vârstare. Sădiți în sufletele curate și nevinovate ale copiilor și tinerilor învățăturile sfinte și folositoare, însuflați-le respectul pentru viața proprie și a semenilor de orice neam și credință

(Continuare în pag. a 2-a)

SFÎNTUL SINOD
AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

ZIUĂ ÎNVIERII*

Dumnezeu ne-a ajutat să ajungem cu bine și cu sănătate, și în anul acesta, Marea sărbătoare a creștinătății, Învierea Domnului.

Vă adresez tuturor, comandanți, ofițeri, subofițeri și ostași ai armatei române, tradiționala salutare:

HRISTOS A ÎNVIAT!

După zilele triste ale Săptămânii Patimilor, a venit Ziua bucuriei, ziua luminii, ziua care ne reînnoiește speranțele în mai bine, căci „cu noi este Dumnezeu”. Dacă Iisus n-ar fi fost Fiul lui Dumnezeu, n-ar fi înviat. A înviat, așa după cum El însuși proorocise de mai multe ori: „După trei zile Mă voi scula” (Matei 27, 63).

De ce e atât de mare și importantă, pentru întreaga omenire, Învierea Domnului? Dacă ar fi să ne concentrăm asupra principalelor motive, am putea delimita mai ales trei, care sunt din ordinea evidenței, a logicii și a celor mai adânci trebuințe de clarificare a rostului oamenilor în lume, rost care, fără Învierea Domnului, ar rămâne veșnic nelămurit, întunecat.

În primul rând, înviind, Hristos ne-a adus dovada că există Dumnezeu, că El e Creatorul lumii, al întregului univers și al oamenilor, și că trebuie să trăim permanent sub ochiul lui Dumnezeu, și să ne facem în toate datorii.

În al doilea rând, precum spune Sfântul apostol Pavel, „dacă Hristos a înviat, și noi vom învia”. Suntem nemuritori. Vom trăi veșnic. Moartea e doar trecerea unui prag spre altă viață.

În al treilea rând, dacă Hristos ca Fiul al lui Dumnezeu a înviat, toate învățăturile Lui, și de la El ale Bisericii, sunt adevărate și sunt porunci dumnezeiești. Morala creștină propovăduită de El, iubirea a-proapelui, iubire de Tară, căci Tară e aproapele nostru, multiplicat, familia noastră, — toate sunt obligatorii pentru cel care vrea să dobândească împărăția cerurilor.

Învierea ne aduce răspuns și ne clarifică toate nedumeririle. Învierea ne arată calea cea bună și dreaptă pentru o viață frumoasă pe pământ. Învierea ne povățuiește să respectăm poruncile, să ne apărăm credința strămoșească și neamul. Căci Sfânta Scriptură spune că nu numai oamenii ca indivizi, ci și neamurile vor fi chemate să dea răspuns în fața lui Dumnezeu, cum că și-au apărut slava și cinstea lor (Apoc. XXI, 26).

Să ne vestim în aceste zile unii altora, cu bucurie că: Hristos a înviat.

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ,
Mitropolitul Ardealului

* Mesaj transmis de T.V. Cluj-Napoca. Emisiune pentru militari.

PRIN PATIMI ȘI JERTFĂ LA ÎNVIERE

(Urmare din pag. 1)

Dar acum e obligatorie o altă întrebare. Avuse-
seră ei toate semnele, toate motivele să creadă că
El era Trimisul, Mesia, Fiul? Le avuseseră. Dovada
e în aceea că foarte mulți L-au recunoscut ca Me-
sia: „Tu ești Hristosul, Fiul lui Dumnezeu” (Matei
16, 16). El însuși se legitimase de nenumărate ori:
„Eu și Tatăl, una suntem” (Ioan 14, 9). Dar s-ar mai
putea zice că nu toată lumea îl auzise și nu toți
știau de Dănsul. N-are avea dreptate nici cei cu ast-
fel de obiecții. Cei mari, membrii Sanhedrinului,
șefii sinagogilor și „mulțimile” (Matei 5, 1; Luca
5, 19; Luca 12, 1; Luca 5, 1), nu numai că auze-
seră de El, dar unii L-au vizitat, cum a fost Nicodim,
alții, cărturarilor și fariseilor l-au urmărit și L-au
ascultat permanent, vreme de trei ani și jumătate.
El însuși l-a răspuns lui Caiafa: „Eu am grăit lumii
pe lași și întodeauna am învățat în sinagogă și în
templu, unde pururea se adună iudeii și pe ascuns
n-am grăit nimic” (Ioan 18, 20).

Și-apoi mai avuseseră la îndemână câteva mari
argumente care ar fi trebuit să-l convingă că El era
Mesia. Le vom aminti pe scurt, pentru că sunt în-
deobște cunoscute:

1. El împlinea toate proorociile despre Mesia ale
profetilor Vechiului Testament. Cărturarii Legii
trebuiau să știe să-L recunoască, așa cum cu multă
pătrundere exegetică au făcut-o evangheliștii.

2. A propovăduit, completând și luminând Legea
veche cu învățăturii care nu puteau veni decât de
la Dumnezeu, „Nimeni n-a vorbit vreodată ca omul
Acesta” (Ioan 7, 46), exclamau ascultătorii Lui.
„Tu ai cuvintele vieții veșnice” (Ioan 7, 68). A lă-
murit cele mai importante și cele mai grele taine
despre Dumnezeu, despre originea universului, a
lumii și a omului, despre viață și despre moarte,
probleme cu care s-a confruntat din totdeauna
conștiința omenescă. A adus la toate răspunsuri
de Sus, adică în mod sigur adevărate. Ultime. Defi-
nitive. A propovăduit iubirea ca normă morală, în-
locuind pedeapsa, pentru cei care se căiesc și se în-
dreaptă. A fost „Omul care a spus adevărul” (Ioan
8, 40) despre toate, tuturor și în toate împrejură-
rile.

3. A făcut minuni în văzul tuturor, vindicând
orbi din naștere, ologi, paralizici, îndrăciți și a în-
viat morți.

Și-atunci de ce L-au răstignit? Nu L-au acceptat
ca Mesia. A fost ca și cum ar fi vrut să-L înlățe
pe Dumnezeu să le trimită un alt Mesia, pe mă-
sura dorințelor și speranțelor lor lumesti, nu un
reformator religios. Ei își considerau religia lor su-
ficientă și bună. Erau mai preocupați de soarta
lor pământescă.

Și L-au răstignit. Și El s-a lăsat răstignit.

Desigur vă puneți acum întrebarea: De ce s-a
lăsat răstignit? Parcă ni se par logice întrebările
răstignitorilor și ale celorlalți. De ce Iisus a accep-
tat Patimile fără să încerce să le evite, fără să în-
cerce să se elibereze, folosindu-și puterea dumnezeie-
ască? Căci iată ce ne spun evangheliștii:

Văzându-L răstignit, „trecătorii îl huleau dând din
cap și zicând: O, Tu, cel ce dădămi Templul și în
trei zile îl zidești, de ești Fiul lui Dumnezeu, po-
gără-Te de pe cruce”. De asemenea, cărturarii, fari-
seii și căpeteniile „Îl batjocureau zicând: Pe alții
a mântuit, iar pe Sine nu poate să se mântuiască...
Nădăjduia în Dumnezeu; izbăvească-L acum de-
lo voește! Căci zicea: Sunt Fiul lui Dumnezeu”
(Matei 27, 41—43).

Dar, de pe cruce: tăcere! Apoi moarte. Apoi constatarea
legală a morții, prin împungerea cu sulița. Apoi în-
groparea, pecetluirea mormântului și... sfârșitul!

Până și cei care îl iubiseră și care crezuseră în
El cu tărie, apostolii, s-au lepădat — Petru de trei
ori — s-au ascuns, și-au pierdut orice speranță.
S-au așternut pe o lungă dezamăgire și dorință de
pierdere grabnică în anonim.

Taina le-o spusese Iisus, dar ei n-o reținuseră.
Depășea puterea lor de înțelegere. Erau oameni
simpli. Abia după Înviere și după Pogorirea Duhu-
lui Sfânt vor înțelege totul. Dar Iisus nu le ascu-
sesse că va pătimi. Și îi înarmase și cu o speranță.

Odată, când unii îi cereau să le dea tot alte și
alte semne dumnezeiești că e Mesia, me-reu nesăuți

de minuni, le-a spus că nu le va da decât semnul
lui Iona, care, după trei zile, ieșise viu din pântec-
ele „chitului”, al unei balene desigur (Matei 12,
40). Altă dată îi provocase cu o afirmație mai
mult decât îndrăznească: dărați-mi templul și în trei
zile îl voi rezidi (Matei 26, 61). Ca Dumnezeu pu-
tea să-l rezidească în clipa următoare, dar referirea
la aceste „trei zile” era o descoperire că, într-un
viitor nu prea îndepărtat, se va întâmpla și cu El
ceva după „trei zile” și anume că va fi dat morții,
dar că după „trei zile” va învia (Matei 16, 21; 17,
23; 20, 19 și în multe alte locuri). Proorocirea ajun-
sese de notorietate publică de altfel, căci o știau
și căpeteniile templului care, după răstignire, s-au
dus la Pilat spunându-i: „Domnule, ne-am adus a-
minte că înșelătorul acela, când era încă viu, a
zis: După trei zile mă voi scula” (Matei, 27—63).
Și au cerut ca să fie pus în mormânt, ca să nu fie
furat corpul celui îngropat.

Când L-au văzut mort pe cruce, batjocorit, nepu-
țincios, mort ca toți morții, ucenicii n-au mai cre-
zut nici ei în Domnul lor, tot așa cum nu credeau
cei care îl răstigniseră.

Să reluăm așadar întrebarea: De ce s-a lăsat
Mântuitorul batjocorit, umilit, răstignit, omorât?
Fiindcă așa era hotărât de la Dumnezeu să se pe-
treacă lucrurile: „Fiul Omului merge precum este
scris pentru El” (Matei 26, 24). Unde era scris? În
cartea profetului Isaia, cap. 53, unde se descriu
cu anticipație Patimile, cu amănunte, și se explica
faptul că jertfa Lui urma să fie pentru izbăvirea
neamului omenesc din păcat. Referindu-se la acest
text, Sfântul Pavel spune: „Hristos a murit pentru
păcatele noastre, precum scrie în Scripturi” (1 Cor.
15, 3).

Vom identifica, așadar, trei motive pentru care,
potrivit Providenței divine, Iisus trebuia să treacă
prin Patimi și moarte.

1. Ca să împlinescă Hotărârea Tatălui și Scrip-
turile.
2. Ca să ofere jertfa Sa pentru păcatele oamenilor
și, îndeosebi, pentru păcatul strămoșesc.
3. Ca să ofere omenirii proba definitivă a dum-
nezeirii Sale, înviind a treia zi din mormânt.

După trei zile, Hristos-Domnul a înviat! Prooro-
ciile vechi, ca și ale Sale, s-au împlinit.

Înviind Hristos toate s-au umplut de lumină. Așa
cântăm în aceste zile ale Paștilor. Cuvântul Lumină
e prezent în toate textele zilei Învierii. Și întreaga
săptămână de după Înviere se numește Săptămâna
Luminată, care luminează și vindică, și transfigu-
rează Săptămâna Patimilor. Se luminează toate sen-
surile vieții, învățăturii și pătimirii Domnului pe
pământ. Tristetea se preface în bucurie. Cuvântul
Bucurie este al doilea mare cuvânt prin care sărbă-
torim Învierea Domnului. E și primul cuvânt pe
care îl adresează Mântuitorul oamenilor, după În-
viere: „Bucurați-vă!” (Matei 28, 9).

Învierea dă, retrospectiv, putere divină tuturor
cuvintelor, învățăturilor și faptelor lui Iisus, adică
le adevărește ca fiind de la Dumnezeu. Căci El ca
Dumnezeu a înviat. Numai ca Dumnezeu putea în-
via din morți. Prin înviere a răspuns la întrebarea:
„Cine ești?” și căpeteniilor sinagogii și tuturor ce-
lor care l-au răstignit. Le-a răspuns și celor care îi
cereau semne de putere, când se afla pe cruce. Și
le-a dat și ucenicilor, și prin ei Bisericii pe care a
intemeiat-o, încredințarea că era Fiul lui Dumnezeu
și că Legea Lui, ceea ce va fi Noul Testament, este
Lege divină, și că numai prin ea ne mântuim. Și
că numai crezând în El și în poruncile Lui, viața
noastră capătă sens pe pământ și în ceruri. Căci,
dacă Hristos a înviat — și noi toți credem că a în-
viat — atunci și noi vom învia, cum spune, logic,
Sfântul Pavel (1 Cor. 15, 20).

Să ne bucurăm de Înviere. Să ne iertăm unii pe
alții și să ne dorim mântuirea. Să chemăm harurile
Învierii în viața noastră. Să cerem luminarea min-
ților și schimbarea inimilor în inimi iubitoare. Să
facem fapte bune, ca să dăm răspuns bun când vom
trece pragul acestei vieți și vom intra în nemurire,
și ne vom întâlni cu Hristos cel Înviat și înălțat la
ceruri.

Dumnezeul învierii să aducă în toate inimile și în
toate casele lumină și bucurie.

HRISTOS A ÎNVIAT!

Simbolul grăunței de grâu

(urmăre din pag. 1)

colo timp de milenii păstrându-și
puterea de rodire și numai după
ce au fost scoase la lumina soa-
relui au rodit. Știința agricolă ne
spune căte mii de grade de
căldură a soarelui sânt necesare
bobului de grâu ca să se dez-
volte deplin și, totuși, dacă nu
moare, rămâne singur, și, dacă
moare, dacă putrezește în pământ,
din el se desprind acele
puteri care vor da naștere la
zeci de boabe într-o plantă nouă.

Sensul vieții creștine este jertfa,
dăruirea de sine, pentru al-
ții, pentru familie, pentru socie-
tate și țara ta. Cu câtă dragoste
se jertfește o mamă și suferă
dând viață pruncului nou născut,
iar după ce a născut nu mai
ține minte durerea de bucurie
că s-a născut om în lume (Cf.
Ioan XVI, 21). Din durerea jert-
fei se naște bucuria vieții; din
jertfa femeii se nasc și cresc
mlădițele viitorului. Dacă nu se
jertfește rămâne singură, iar
dacă se dăruiește vieții aduce
roadă multă, ca bobul de grâu.

Mulți creștini se îndoiesc de
adevărul învierii trupurilor. „Cum
înviază morții? și cu ce trup au
să vie? — întrebau cristenții pe
Sfântul Apostol Pavel. „Nebun
ce ești — le răspunde acesta —
ce sameni tu nu dă viață dacă
nu va fi murit; tu sameni grăun-
țului gol, iar Dumnezeu îl dă un
trup, după a Sa voință, fiecărei
semînțe un trup al ei” (1 Corin-
tineni XV, 38). Nu toate trupurile
sunt la fel, precum nici străluci-
rea lunii și a stelelor nu e a-
ceași — învață mai departe
Apostolul, și continuă arătând că

trupurile se samănă în pământ,
întru stricăciune, dar înviază în-
tru mărire; se samănă trup fi-
resc, înviază trup duhovnicesc.
După chipul lui Adam cel din-
tăi, ne naștem cu trup pământesc;
dar după chipul lui Hristos —
care este al doilea Adam —
vom purta și un trup cereesc.
După cum am purtat chipul celui
pământesc, vom purta și chipul
celui cereesc, pentru că „carnea
și sângele (adică trupul pământesc)
nu pot moșteni împărăția
lui Dumnezeu, adică veșnicia”.
Puterea lui Dumnezeu, care dă
bobului de grâu care putrezește,
un trup nou, va da și trupurilor
noastre starea de nestricăciune

capabilă să înfrunte veșnicia. A-
tunci moartea va fi biruită defi-
nitiv (1 Corinteni XV, 54—55).

Cât de măngăietoare și plină
de nădejde în fața morții este
învățătura sugerată de simbolul
bobului de grâu. De aceea s-a și
rînduit ca la pomenirea morților
să se aducă coliva de grâu; pri-
lej de a medita asupra rostului
în viața pământescă și în veș-
nicie. Praznicul Învierii Domnu-
lui vine din nou să ne întărească
în credința și nădejdea învierii
și vieții veșnice.

— Hristos a înviat... și nouă
ne-a dăruit viață veșnică. Să ne
închinăm învierii Lui celei de a
treia zi!

Cuvîntul Pastoral

AL SFÂNTULUI SINOD AL BISERICII ORTODOXE
ROMÂNE ÎMPOTRIVA AVORTULUI
ȘI PENTRU APĂRAREA DARULUI SFÂNT AL VIEȚII

(Urmare din pag. 1)

ar fi și îndrumați-i să se simtă responsabili față de darul sfânt al
vieții și de întreaga creație. Deschideți-le inimile ca să-L primească
Hristos-Domnul vieții și să redescopere valorile morale și frumuse-
țile spirituale ale neamului nostru.

Timpu care îl trăim astăzi este umbrat de greul păcat al avortu-
lui și al oricărui mod de implicare și intrerupere a vieții umane.
Societatea noastră are nevoie de o reală și profundă schimbare lăun-
trică a omului, pentru a preîntâmpina și înlătura acest păcat. Iar pen-
tru noi, creștinii, numai Hristos — Izvorul vieții și Biserica Sa pot
schimba și reinnoi viața oamenilor.

Încetători în purtarea de grijă și în milostivirea lui Dumnezeu, vă
încercăm de rugăciunile noastre și chemăm binecuvântarea Dom-
nului peste toți fiii și fiicele Sfintei noastre Biserici.

„Harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu-
Tatăl și împărăția Sfântului Duh să fie cu voi, cu toți”.

Data Sf. Paști

Paștile sunt cea mai mare sărbătoare a creștinilor, serbându-se
trei zile consecutiv. În funcție de
Paști se stabilesc și celelalte sărbă-
tători cu dată schimbătoare: Flo-
riile, Înălțarea, Pogorârea Sf. Duh.
Și tot legat de data tinerii Sf.
Paști se rânduiesc Duminicile din
cursul unui an calendaristic, pre-
cum și Evangheliile și Apostolele
ce se citeșc în aceste duminici.
Modul de stabilire a datei Paștilor
la început a fost foarte dife-
rențiat. Știm că Mântuitorul Hris-
tos a fost răstignit și I S-a con-
firmat moartea de către unul din
ostasi, care l-a împuns cu sulița
coasta, în ziua de vineri-14 Nisan,
ceea ce coincidea cu sărbătoarea
azimelor la iudei. Învierea are loc,
la trei zile, deci Duminică, după
14 Nisan. De aceea unii serbau
Paștile în prima duminică după
14 Nisan, în strânsă dependență
de Paștile iudeilor, sărbătoarea
care amintea de fapt de ieșirea
evreilor din robia egipteană sau
sărbătoarea azimelor. Alții le ser-
bau chiar în această zi, indiferent
când ar fi căzut. Alții le-au ținut
cu strictețe în a treia zi, după 14
Nisan. În Grecia și Antiohia se
țineau Paștile în prima vineri de
după lună plină (după 14 Nisan).
În părțile Galileiei se țineau la
data fixă, de către unii la 25 Ni-
san, de către alții la 28 Nisan
(Martie). Aceste diferențieri vor
duce la certuri și chiar schisme.
De aceea sinodul „I” ecumenic, de
la Niceea din anul 325, sub împă-
ratul Constantin cel Mare fixează
câteva repere în legătură cu data
tinerii Sf. Paști, și anume: Se vor
ține:

- a) numai în zi de duminică;
- b) în prima Duminică de după
lună plină, de după echinoziul de
primăvară și care conform date-
lor astronomice în acel an cădea
la 21 Martie.

c) dacă cad în aceeași Duminică
cu Paștile evreilor, se amână cu o
săptămână. Așadar, conform hotă-
rării sinodului I ecumenic, Paștile
creștine se serbează în prima Du-
minică după luna plină, de după
echinoziul de primăvară, iar dacă
coincide cu paștile evreilor, se a-
mână o Duminică. Aceasta a ră-
mas regula, valabilă și azi, după
care se stabilește data tinerii Sf.
Paști. Deci e foarte simplu pentru
oricine: se așteaptă mai întâi echi-
noziul de primăvară; se mai aște-
aptă apoi și luna plină (pe cer)
și în prima Duminică după aceste
2 evenimente se serbează Paștile,
iar dacă și Paștile evreilor cade
în aceeași Duminică, Paștile noas-
tre se amână cu o săptămână.

Și dacă calendarul iulian, pe
care l-au uzitat Sf. Părinți de la
sinodul I ecumenic ar fi fost per-
fect, totul ar fi fost perfect, totul
ar fi decurs conform predaniei
sfinte, fără nici-o deosebire. Dar
pentru a stabili echinoziul de pri-
măvară acesta trebuie încadrat
în timp, calendarul fiind așadar o
unitate de măsurare al timpului,
așa cum și distanța se măsoară în
m., km., mile sau greutatea în gra-
me, kg., hectograme, etc. Și tim-
pul necesar învătării pământului
în jurul soarelui, ceea ce noi nu-
mim an școlar sau astronomic este
de 365 zile, 5 ore, 48 minute și
45 secunde. Ori după calendarul
lui Sosigene, introdus în întregul
imperiu roman din porunca împă-
ratului CAIUS IULIUS CESAR, a-
cest interval era de 365 de zile
și 6 ore. Cele 6 ore, din 4 în 4
ani, formau o zi, care se adăuga
la luna februarie, an bisect. Dar
cele 11 minute și 14 secunde, dife-
rența dintre calendarul lui So-
sigene și anul astronomic au dat
mare bătaie de cap Bisericii, și
nu numai. La început s-a neglijat
această diferență, dar după un
număr mai mare de ani diferența
a fost vizibilă, încât după 128 de
ani, mai rezulta o zi, care se a-
daugă la calendar, acesta rămă-
rind în pag. a 3-a)

arhim. Ștefan Gașă

Clerici creatori de cultură și spiritualitate încrucișându-se pe malurile Prutului* (II)

Printre luptătorii pentru Unirea din 1818, trebuie să mai pomenim
un ierarh basarabean, doctor honoris causa cu patru clase primare,
Dionisie Erhan, episcopul Ismailului. Era născut în Bardar, nu prea
departe de Stolniceni. El, Dionisie, cu viziul Harbuz îi ducea la Iași,
pe drumuri ocolite, peste hatari, cu trăsura mânăstirii Suruceni unde
era stareț, pe făuritorii Unirii, Cunoștea — se zicea — Sfânta Scrip-
tură pe de rost și citeșe o mare parte din literatura clasică universală.
S-a implicat cu toată ființa în lupta pentru Unire, devenind „erou al
unității naționale”, mare povestitor, neîntrecut predicator, adevărat
vizionar (Pr. N. Tomoiță-Cahul, în ziarul „Universul”, 27.XI.1938). Am
avut privilegiul de a-l cunoaște prin 1942—1943 când se afla, bolnav,
retras la mânăstirea Suruceni, unde l-am vizitat cu clasea mea de se-
minar, împreună cu profesorul nostru de latină Vasile Cojocaru.

Mulți ar mai trebui încă măcar amintiți, dintre cei care s-au încru-
cișat pe drum, fie venind dinspre, sau trecând către Basarabia. Des-
pre unii am vorbit cu alte prilejuri, de pildă despre trecerea lui Mei-
chisedec Ștefănescu pe la Ismail, locitor al episcopiei Dunării de
Jos și apoi episcop al Romanului (n. Gîrcina, Neamț, în 1822), mem-
bru al Academiei Române. Episcop de Cetea Albă (din 1925) a fost
și transilvăneanul Iustinian Teculescu.

O figură interesantă care și-a pus simțirile, cultura și talentele în
slujba românilor de peste Prut, acoperind toate zonele românești ca
nimeni altul, Basarabia, Bucovina și Transnistria, a fost Visarion
Puiu (n. 1879 în Pușceni). A studiat la Roman, Iași, București și Kiev
(1908—1909). În vremea revoluției rusești, aflat la Chișinău, a fost o
vreme arestat, iar după Unire a redeschis Seminarul din Chișinău. A
fost numit exarh al mânăstirilor, iar la 17 martie 1921 ales episcop
al Argeșului. La 28 martie 1923 e ales episcop al Hotinului, cu sediul
la Bălți, iar la 17 oct. 1935 e ales mitropolit al Bucovinei, de unde
s-a retras în mai 1940.

Și-a scris Memoriale, a ajuns în posesia mea, dactilografiate și sem-
nate original, dintre care o parte sunt publicate (Amintiri din viața
mea, București, 1941), anume acea parte care cuprinde perioada stu-
diilor la Kiev și vizitele făcute în diferitele părți ale Rusiei țariste.
E emoționantă descrierea primelor impresii de după trecerea Prutu-
lui, cu trenul, la 24 ianuarie 1907. Căuta cu privire „lume românească”
și, din fuga trenului îl uimeau casele satelor „văruite siniliu, cu
stâlpi roșii și porțile verzi”, dar mereu era sub impresia că „o tr. stele
plana deasupra acestui pământ cu popor și sale românești, cum arată
și numirile satelor, precum Ungheni, Pirlîi, Cornești, Călărași,
Strășeni și altele”. (Amintiri..., loc. cit., p. 3). A călătorit atunci din
întâmplare împreună cu un tânăr Gh. Madan, care va fi mai apoi
scriitor și artist, și o figură populară a Basarabiei (n. 1872 la Trușeni,
Lăpușna; vezi și „Revista de Lingvistică și Știință Literară”, Chiș-
inău, nr. 5, 1992, p. 102).

În Kiev și în împrejurimi s-a întâlnit des pe la mânăstiri cu „cețe
de moldoveni din Basarabia și de peste Nistru”.

În marea biserică a „Adormirii” s-a trezit lângă un stâlp enorm pe
care scria: „Mitropolit Petru Movilă”, și notează cu emoție: „Sînt
lingă mormîntul vestitului ierarh cîtor al acestui mare așezămint că-
lugăresc al Rusiei, ca și al Academiei Kievului, fiul lui Simeon Mo-
vilă, Domnul Moldovei” (Idem, p. 13, în legătură cu mormîntul v. și
Vasile Malanetchi, Mormîntul lui Petru Movilă în rev. „Literatură și
Artă”, nr. 32, 1984; v. și Antonie Plămădeală, Calendar de inimă ro-
mânească, Sibiu, 1988, p. 163—174). În amintirile sale nepublicate
încă (sperăm să le publicăm noi), Visarion Puiu descrie atmosfera de
de după Unire din Basarabia și vorbește despre greaua misiune a
episcopului Nicodim Munteanu, primul ierarh care a preluat condu-
cerea bisericească a Basarabiei și care va fi apoi predat mitropoli-
tului Gurie Grosu. Nicodim Munteanu — și el cu studii la Kiev — a
revenit la Huși și apoi a ajuns până la scaunul de patriarh, în 1939.

Când a fost ales episcop de Argeș (1921) Visarion Puiu scrie că
„a păsărit Basarabia cu mare părere de rău” (Însemnări din viața mea,
dacl. p. 64). S-a întors însă la Bălți în 1923 și a rămas acolo până în
1935, adică doisprezece ani. Iată ce scrie în Însemnări despre perioada
Bălți: „Cei mai frumoși ani ai vieții mele, puși prin episcopatul în slujba
Bisericii Domnului nostru Iisus Hristos și pentru zidirea suleștească
prin creștinism a poporului ce am pășorit, au fost cei din vremea
episcopatului meu în eparhia Hotinului” (Idem p. 69). S-a simțit repede
„urmat de un cler care după câteva sovăieli m-a înțeles și m-a se-
condat în toate actele eparhiale ce am săvârșit; cu mânăstiri care, deși
slabe copii ale celor din Rusia de odinioară, totuși păstrau un mona-
hism mai înviorat decât cel vegetativ dinlăuntrul țării, apoi sprijinit
de un popor cu drag de Biserică, bun și ascultător, cum e ramura ro-
mânească a Moldovenilor dintre Prut și Nistru. Cei doisprezece ani de
(continuare în pag. a 3-a)

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Transilvaniei,
Crișanei și Maramureșului

* Comunicarea la Simpozionul: Cultură și spiritualitate românească
de-a lungul veacurilor, în Basarabia, 4 decembrie 1992, Chișinău.

„Mergeți de grabă și vestiți...”

(Urmare din pag. 1-a)

Vestirea prin cuvânt a adevă-
rului Învierii este un lucru foarte
important, dar, cu siguranță, atîta
nu este de ajuns. „Pentru ca lu-
mea să creadă” mai este nevoie
de confirmarea prin trăire, de că-
tre noi, a acestui adevăr și a bu-
curiei la care noi vom să-i facem
părtași, așa cum avem poruncă, și
pe semenii noștri. Ni se cere
nouă adică de a nu fi doar mărtu-
risitori ci și fii ai învierii, care
prin Taina Sf. Botez am înviat noi
însine, împreună cu Hristos.

De fapt, ne rămâne fiecăruia o

dublă îndatorire: de a mărturisii
Învierea și, în egală măsură, de a fi
primitori ai mesajului Învierii.
Este foarte important nu numai
să vestești ci și să ascuți și să
primești, cu toată inima, vestirea
pe care ți-o face, cu cuvântul și
fapta, semenul tău, despre Înviere,
pentru că altfel ne asemănăm aten-
nienilor, cărora Sf. Pavel le-a vor-
bit cu tot patosul despre Învierea
Mântuitorului, dar ei fiind zăbav-
nici cu mintea și inima au refuzat
să primească mărturia lui.

Trebuie, prin urmare, să vestim,
să primim vestirea dar să și trăim
mesajul Învierii lui Hristos.

DE PAȘTI — Datini din străbuni —

La noi, din cele mai vechi timpuri s-a păstrat datina că, în ziua de Paști, femeile din sat, ca niște mironosițe, se adună în cimitir și acolo, în apropierea mormintelor, întind masă pentru toată obștea și, ciocnind ouă roșii, zic: Hristos a înviat!

Sfântă și frumoasă este această datină. Țărâna tuturor morților din morminte tresare parcă atunci, și prin aceasta răspund și morții: Adevărat a înviat!

Se împlinește în această datină ceea ce spune o legendă veche despre doi frați, care aveau unele nedumeriri privitoare la cinstirea morților. Unul mărturisea cu toată puterea lui credința în învierea morților, spunând: Eu când intru în cimitir sau când trec pe lângă un mormânt, mă simt mișcat, mă simt puternic impresionat; prin această știu că cei din morminte nu sunt pierduți pentru totdeauna, ci așteaptă clipa în care vor fi chemați din nou la viață. De aceea, spunea acest om fratelui său, eu întotdeauna când intru în cimitir, sau trec pe lângă un mormânt, le zic celor din morminte: Hristos a înviat! — de unde îmi vine un răspuns mângâietor de la fiecare mormânt.

Tu nu ești impresionat când intri în cimitir? Pe tine nu te mișcă locașul morților? Ție nu-ți spun nimic mormintele, monumentele eroilor, ale prietenilor, ale părinților, ale fraților, ale copiilor?

Nici un suflet omenesc nu rămâne nemiscat în fața mormintelor. Frațele ce se îndoaie de înviere și de viața veșnică, după un moment de tăcere a răspuns:

Și eu sunt mișcat când privesc cimitirele. Și eu vizitez regulat mormintele părinților, ale prietenilor, ale celor ce mi-au fost dragi. Și eu îmi plec cu adânc venerație fruntea în fața mormintelor eroilor și ale tuturor marilor bărbați care au trăit și au luptat pentru binele oamenilor. Și eu simt că din morminte vine către noi un glas, ca un eou, ca de la niște ființe vii, care ne roagă parcă: Amintiți-vă și de noi. Dar eu nu am răspuns niciodată la acel glas, așa cum ai răspuns tu. De aceea, poate, am plecat întotdeauna de acolo, de lângă morminte, așa de tulburat, atât de nemisecat.

Când plecăm din cimitir, cei din morminte întotdeauna parcă mă cheamă înapoi. Iar eu mă simțeam că le-am rămas cu ceva dator. Simțeam că toți mă mustră, pentru că nu le-am dat ceea ce ei au așteptat de la mine. Simțeam că îndoaia mea, în învierea lor, e o sfi-dare și o insultă gravă față de ei. Simțeam că ei, toți cei răposați, care au plecat din viața aceasta cu nădejdea în înviere și în viața veșnică consideră ca o ocară îndoaia mea, ca o jignire nepăsarea mea față de mesajul pe care ei mi-l trimit din morminte, mesaj ce mă impresionează și pe mine când mă apropii de locașul morților.

După un alt moment de tăcere frații s-au despărțit. Dar pe frațele care avea suflul chinuit de îndoaială îl frământa mereu ceea ce i-a spus frațele său. Că el întotdeauna răspunde ecoului ce vine spre el dinspre morminte și că acest răspuns îi aduce o mare liniște și bucurie sufletească.

Au trecut anii. I se vestejea trupul, nopțile albe se înmulțeau și se făceau tot mai lungi, la acest frate chinuit de îndoaială. Dorea și el

tot mai mult să audă glasul despre care fratele lui îi vorbise, dar el nu se putea hotărî ca din toată inima să-i salute pe morți cu salutul pascal. Nu se putea decide să le zică morților: Hristos a înviat! Îi era frică parcă. Se gândea cu rușine, nu cumva să-l audă cineva.

Într-una din nopți, când întunericul se făcuse mai adânc și pe cer nu licărea nici o stea, iar în jur, în toate casele, oamenii dormeau de mult, izvoarele se auzeau în depărtare șoptind lin, făcând tăcerea să fie și mai adâncă, de pe patul suferințelor, frațele se ridică și, singur în odaia lui, neuzit de nimeni, începu să vorbească:

— I-am auzit. Sunt cei ce în viață i-am iubit așa de mult.
— M-ați muștrat și de data aceasta, după cum m-ați muștrat de câte ori v-am vizitat mormintele. Și de data aceasta mi-ați spus că v-am rămas dator. Că nu v-am dat ceea ce ați așteptat mereu de la mine, fiul vostru, frațele vostru.

Aud chemarea voastră. Și nu mă mai pot împotrivi. Vin. Iată vin acum.

Pe furie, nesimțit de cei ai casei, a ieșit în noaptea răcoroasă de afară. Pământul imprăștiat parcă o mireasmă nouă. Din norii negri se revărsase o ploaie binefăcătoare. Întunericul nu-l împiedica să găsească drumul spre cimitir. Scărâțitul unor porți ce le mișca un vânt ușor îl făcu să înțeleagă că a ajuns la poarta cimitirului. În apropierea mormintelor părinților. Lângă monumentul eroilor neamului, pe care, cu toată îndoaia lui, întotdeauna i-a crezut viu. În jur, tăcerea era mișcată de niște șoaapte ce veneau de undeva. Urechea lui îi spunea că vin de sus. Inima îi spunea că vin de jos, dinspre morminte. Fruntea lui transpirată îi vorbea și ea și îi spunea că șoaaptele vin din toate cele patru zări. Iar gândul îi amintea pentru ce a venit aici. Îi amintea că a venit să-și dea și el obolul de mult așteptat de cei plecați.

La început se gândea că în șoaaptă să-i salute pe cei din morminte, așa cum îi salută fratele lui zicând: Hristos a înviat. Dinspre morminte venea parcă un eou puternic, pe care se gândea că nu va fi biruit de șoaapta lui slabă.

Acum auzea pe mama așa de limpede, care în noaptea de Paști, reîntorcându-se de la biserică, când intra în casă zicea, cu glas dulce și răspicat: Hristos a înviat!

Auza pe tata care cu glas bărbătesc le zicea lor, copiilor, la masă: Hristos a înviat!

Acum parcă sosise rândul lui, ca să zică acest cuvânt, aici în mijlocul tuturor celor ce de sute de ani odihneau în această grădină din jurul bisericii bătrâne.

Se oprise și vântul.
Întunericul începea să fie străpuns de undeva de un fir de lumină. Zvon de pași ai unor mulțimi nevăzute se înmulțeau în jur. Iar el se afla în pragul unui examen ce era totodată și o severă judecată.

Pe Judecător nu-L vedea, dar asistența era formată din sufletele tuturor morților din cimitir. Toți îl priveau. Toți așteptau să vadă dacă le va da salutul pe care îl așteptă toți morții de la cei vii. Sau și de data aceasta se va lepăda de ei, îi va considera pierduți pentru totdeauna și nu le va zice: Hristos a înviat!

(Continuare în pag. a 4-a)

† IUSTINIAN CHIRA
Episcop al Episcopiei Maramureșului
și Sătmarului

Cuvinte de la Paști despre Paști

Sfintele sărbători ale Bisericii noastre au darul de a aduce în prezentul nostru și în conștiința noastră evenimente din trecut, care s-au petrecut „pentru noi și pentru a noastră mântuire”. Sfintele sărbători nu sunt simple memorii ale unor evenimente pe care le-au cunoscut alții, ci sunt trăiri reale ale evenimentelor sărbătorite, ca și când ele s-ar petrece în însăși sărbătoarea. Și de fapt ele se și petrec pentru noi, pentru conștiința noastră, pentru trăirea noastră, chiar atunci când le sărbătorim. Aceasta o simțim la toate sărbătorile, dar în chip deosebit o simțim mai cu seamă la Paști, „în ziua pe care a făcut-o Domnul să ne bucurăm și să ne veselim într-însa”, la „praznicul praznicelor și sărbătoarea sărbătorilor”, când „prăznuim omorârea morții, sfărâmarea iadului și începătura altei vieți veșnice” și când „lăudăm pe pricinitorul (acestora), pe cel Unul binecuvântat, Dumnezeu părinților noștri și preamărit”.

Într-adevăr, învierea Domnului nostru Iisus Hristos, pe care o sărbătorim la Paști, precum și Domnul nostru Iisus Hristos, cel înviat din morți, cu Care vorbim la Paști și zicem: „De te-ai și pogorit în mormânt, ceea ce ești fără de moarte, dar puterea iadului ai zdrobit și ai înviat ca un biruitoare, Hristoase-Dumnezeule, zicând femeilor mironosițe „bucurați-vă” și apostolilor Tăi pace dăruindu-le, ceta ce dai celor căzuți sculare”; Zicem deci că Domnul Hristos face ca această sărbătoare a învierii Sale să fie sărbătoarea cerului și a pământului și chiar sărbătoarea iadului. În ce privește cerul și pământul, se zice la Paști: „Cerurile după cuvânt să se veselească și pământul să se bucure și să prăznuiască toată lumea cea văzută și cea nevăzută, că Hristos a înviat, veselia cea veșnică”. Cu privire la iad, se zice la Sfintele Paști: „Pogoritu-Te-ai întru cele mai de jos ale pământului și ai sfărâmat vesnicele încuietori, care țineau pe cei legați, Hristoase, și a treia zi, precum Iona din chit, ai înviat din mormânt”. Nu-i de mirare, deci, că la această sfântă sărbătoare se afirmă: „Acum toate de lumină s-au umplut: și cerul, și pământul și cele de dedesubt. Deci să prăznuiască toată făptura învierea lui

Hristos, întru care s-a întărit.”

Sărbătorind astfel de evenimente, la Sfintele Paști, avem pricină să ne oprim cu gândul la Paștile pe care le sărbătorim și să constatăm că avem în minte și în inimă „Paștile Domnului”, care înseamnă, pentru noi, trecere de la moarte la viață și de pe pământ la cer, de vreme ce zicem: „Ziua învierii, popoare, să ne luminăm, Paștile Domnului, Paștile. Că din moarte la viață și de pe pământ la cer, Hristos-Dumnezeu ne-a trecut pe noi, cei ce cântăm cântare de biruință”. Dar ca să înțelegem aceasta, e necesar „să ne curățim simțirile și să vedem pe Hristos strălucind cu neapropiată lumina învierii și „Bucurați-vă” zicând luminat să-l auzim cântându-i cântare de biruință”.

La unele ca acestea fiindu-ne gândul, la Sfintele Paști, înțelegem că „Paștile cele sfinte astăzi nouă s-au arătat” și că ele sunt „Paștile cele nouă și sfinte, Paștile cele prea cinstite, Paștile Hristos-Mântuitorului; Paștile cele fără prihană, Paștile cele mari, Paștile credincioșilor, Paștile care au deschis nouă ușile raiului, Paștile cele de sfântesc pe toți credincioșii”. Este firesc, așadar, ca Paștile să fie prezentate, la slujba învierii, precum și în toată săptămâna luminată, care este săptămâna Paștilor, ca „Paștile cele curățitoare” și ca „Paștile cele mântuitoare”, precum și ca unele care sunt și „Paștile, izbăvirea de înfrustrare” și pricinuitoare de bucurie, de vreme ce se zice: „Paștile, cu bucurie unii pe alții să ne îmbrățișăm”.

Astfel stând lucrurile, nu-i de mirare că la cele ce le-am amintit, se mai adaugă și că Paștile sunt și Paști veșnice, când ni se face chemarea „să ne apropiem, purtători de lumină, de Hristos, cel ce a ieșit din mormânt ca un mire, și să prăznuim împreună cu cetele cele iubitoare de praznice, Paștile lui Dumnezeu cele mântuitoare”, pe care cei scăpați din legăturile iadului le laudă ca pe „Paștile cele veșnice”. O spunem aceasta prin cuvintele: „Milostivirea Ta cea nemăsurată cei ținuți în legăturile iadului văzând-o, la lumină au mers, Hristoase, cu picioare vesele, lăudând Paștile cele veșnice”.

(Continuare în pag. a 4-a)
Arhim. Teofil Păraian

Clerici creatori de cultură și spiritualitate...

(Urmare din pag. a 2-a)

păstorie în episcopia Hotinului, au trecut producându-mi bucurii și fletești...” (Ibidem).

Episcopul Visarion Puiu avea de ce să se simtă bucuros. Zidise la Bălți și catedrală nouă, și palat episcopal.

A trecut apoi mitropolit al Bucovinei, după moartea lui Nectarie Coltaric (1935). N-a mai fost la fel de fericit, dar cauza n-au fost bucovinenii, ci politicienii. (Insemnări, p. 70—74; vezi și cărțile sale: *Glas în pustie*, 2 vol., Chișinău, 1931, 1933, despre relațiile sale cu politicienii vremii). Retras în 1940 la schitul Vovidena-Neami, după doi ani, în 1942, ministrul Ion Petrovici de la Culte și Educație i-a propus, la sugestia Maresalului Ioan Antonescu, să preia organizarea unei misiuni bisericesti în Transnistria. A primit și a lucrat acolo din decembrie 1942 până în decembrie 1943, având sediul la Odesa. La 1 decembrie 1943 i-a scris Maresalului Ion Antonescu o scrisoare (nr. 15700/1 dec. 1943), în care descria situația bisericească lăsată de ruși în urma lor, și în care îi venea foarte greu să lucreze. Scrie că i-ar trebui două mii de preoți și nu are decât 617, iar localurile în care ar fi vrut să amenajeze câteva Seminarii de un an-doi, i-au fost luate de germani. Are un fel de „Jurnal” de la Odesa, neterminat, care ar merita să fie publicat.

Despre Mitropolitul Visarion Puiu trebuie scrisă o carte. Printre hârtiile rămase de la dânsul, pe o foaie sunt însemnate 14 surse din care se va putea alcătui biografia sa, arătând și unde se află aceste surse, în cărți sau arhive. Din corespondența sa a rămas puțin, dar pentru cel care ar merge pe urmele ei, cred că s-ar mai putea găsi. Am la îndemână corespondența de la, sau către M. Madan de la Ismail, I. Ghibănescu, generalul Toma Dumitrescu, comandantul Corpului 4 armată, Nicodim Munteanu, viitorul patriarh, pr. Nicolae Hodroabă din Iași, Pr. At. Negoită din Ierusalim, teologul E. Mascall din Londra, pr. Constantin Mătasă din Piatra Neamă, care îi propune în 1939 să candideze pentru scaunul de la Iași, Pr. C. Dron, arhim. Iuliu Scriban, Mitropolitul Gurie, Maria Pelivan, A. C. Cuza, Michael Wieder, un rabin convertit, prof. I. Simionescu, prof. Paul Bujor, N. Iorga, Al. Sacerdoteanu, cunoscutul prof. N. Arseniv, P. Girbovițeanu, G. Beviziconi, Vasile Militaru, Alex. Marta, stăruind pentru înființarea episcopiei Timișoarei, pictorul Ioan Pletosu din Italia, Al. Lapedatu, N. Cartoian, Mircea Streinuț, episcopul Nicolae al Rostovului, Alexandru Marcu, Gala Galaction, Tudor Argețchi, Simion Reli, Ioan Rusu Abrudeanu, Gh. Tătăreanu, N. Rădulescu-Niger (în versuri), Athanasie Mironescu, fost mitropolit primat, Arsenie Coeta de la Muntele Athos, generalul Răscanu, Alexandrina Cantacuzino, prot. Elie Dăianu, Ion Petrovici, Liviu Marian, Ion Bianu, pictorul George Russu din München, N. Bataria, V. G. Morjan, St. Ciobanu, Mihai Antonescu, Ion Antonescu, episcopul Nicolae Popovici, arhierul Valerian Ștefănescu, fratele lui Melchisedec ș.a.

Printre documentele rămase de la Visarion Puiu se află două asupra cărora voi mai întirzia o clipă. Cel dintâi e un raport al Guvernământului Transnistriei (nr. 7 confid. din 28 ian. 1943), către mitropolitul Visarion, în care i se aduce la cunoștință că s-a raportat Maresalului Ion Antonescu cum s-a sărbătorit Crăciunul și Anul Nou la Odesa, unde au venit grupuri de colindători, dansatori, recitatori, toți de limbă română, sau ruși care s-au străduit să cânte românește. Pe acest raport Maresalul a pus următoarea rezoluție: „Foarte bine. Să fie tratată populația cu cea mai mare omenie, de toți. Este cea mai bună politică. Rușii nu ne vor uita niciodată”. Rezoluția e autentificată de semnătura lui Visarion Puiu. Nu avem, acum timp de comentarii.

Un al doilea document e de-a dreptul senzațional. Îl avem în copie, dar cu semnătura originală a Mitropolitului Visarion și cu adresa trimiterii ei la Ambasada sovietică din București. E vorba de o scrisoare trimisă de Visarion Puiu, ca mitropolit al Bucovinei, la 14 septembrie 1939, lui Stalin, scrisoare care va fi fost și ea în dosarul condamnării sale la moarte după război. Scrisoarea ar merita desigur citită în întregime și analizată. Dincolo de îndrăzneala autorului, sunt interesante analizele pe care i le face dictatorului cu privire la rolul Bisericii în societate, și reproducibile clare pe care i le face cu privire la modul cum a tratat și tratează Biserica în Uniunea Sovietică, adică „exagerat de aspru”, necivilizat și lipsit de logică (p. 3). Invită la reconciliere, Biserica Ortodoxă neputând avea în societate decât un rol pozitiv și constructiv. În unele privințe, unele idei din această scrisoare se vor regăsi în modul cum a gândit o reconciliere, numai peste zece ani, silit de împrejurări, patriarhul Justinian, căutând desigur un *modus vivendi* favorabil Bisericii.

Acestea, ca și numele corespondenților lui Visarion Puiu, ne pot indica o personalitate puternică, cu largi antene de emisie și de recepție față de cultura și spiritualitatea vremii lui. E de la sine înțeles că publicarea și studierea tuturor acestora, ne-ar putea îmbogăți imens cu știiri noi, inedite, uitate, asupra epocii, problemelor și frământărilor ei, ca și asupra gândirii și faptelor inteligențelor românești de pe întreg cuprinsul țării.

Măcar câteva cuvinte ar trebui să mai adăugăm despre o altă inteligență românească poposită în Basarabia, și apoi în Bucovina, pe urmele lui Visarion Puiu. E vorba de episcopul Hotinului, cu reședința la Bălți, Tit Simețrea (n. 1886, Naipu, jud. Vlașca). După ce a

fost preot, funcționar la Sinod, având studii la Montpellier și Paris, a fost o vreme vicar la Mitropolia Bucureștilor (1926—1935) apoi, în 1935, ales episcop de Hotin. În 1941 îi succede lui Visarion Puiu la Cernăuți. A alcătuit studii temeinice și cărți, în urma unor cercetări meticuloase în arhive și bibliotecă. A scris despre *Patriarhia Română* (Buc. 1926), despre *Tetraevanghelul vistiernicului Mateias* (1934), despre *Priapele lui Filotei, Viața patriarhului Nilon*, a tradus din Arseniev și Bulgakov. A iubit Basarabia și pe basarabeni cu suflet mare și curat. Iată ce spune, d.p. la instalarea arhierului Efreim Enăchescu la Chișinău în 1938: „Să cunoști că popor blând, ascultător și cuvios ca între Prut și Nistru rar se găsește în altă parte de țară. Când va fi să faci vizite canonice în epahie, vei vedea însuși ce comeri prețioase faci în adâncul acestui popor”. Și îl mai slătuia pe noul ierarh: „In această parte de țară chemarea chiriarhului este îndoită: și duhovnicească și națională” (Tribuna Basarabiei, 15 martie 1938).

Profesorul Ioan Gh. Savin îl numea pe Tit Simețrea „o energie în mers”. A înființat Seminarul din Bălți și a adunat în jurul său monahi cărțurari. El însuși mănuia bine elina, latina, franceza, engleza, germana, greaca, rusa și slavona (vezi ierom. Firmilian Marin, *Insemnări creștine*, 9—10, 1939, p. 17). S-a interesat ca puțini alții de cultura bizantină și de muzica ei. A inițiat și a fost și profesor la *Academia de muzică bisericească* din București. De altfel a scris și un studiu: *Universitatea Bizanului* (în rev. B.O.R., LVI, 1938, nr. 1—4, p. 91—95).

A fost un ecumenist de frunte și a reprezentat Biserica noastră la multe întâlniri internaționale: la Constantinopol (1929), la Sofia (1929), la Sfântul Munte Athos, la conferința de la Mănăstirea Vato-pedi (1930). Despre fiecare ar fi multe de spus. E de ajuns să menționăm că el a fost acela care a propus cele mai bune soluții pentru rezolvarea „schismei bulgare” care dura din 1872, când Antim I al Vidinului a proclamat autocefalia Bisericii Bulgare, fără asentimentul Constantinopolului, și acesta a declarat-o schismatică. Celebrul teolog bulgar Stefan Zankov a recunoscut importanța medierii lui Tit Simețrea, într-o scrisoare către Patriarhul Miron (7 august 1928, cf. Benedict Ghius, *În slujba ortodoxiei ecumenice*, în „Insemnări creștine” 9—10, 1939, p. 38—39).

Nicolae Iorga îl numea pe Tit Simețrea: „cel mai străbătut de cultură dintre arhierii” (cf. idem, p. 131). Profesorul Nicolae Colan, devenit academician, episcop al Clujului și apoi Mitropolit al Ardealului, îi aprecia „talentul literar și pregătirea teologică” (Ibidem, p. 133). Sandu Tudor, poetul gândirist, îl numea „cărțurar cu viincios și cucernic” (Credința, 30 nov. 1935). Și am putea încă mult continua.

Idea adusă probabil din practica Occidentului creștin, Tit Simețrea a organizat la Mănăstirile Căldărășani, Cheia și Predeal, 1927, câte o săptămână de retragere cu preoții, pentru meditație, rugăciune, comunicare în idei și cuminecare în Sf. Taine, care s-a dovedit foarte folositoare. O retragere asemănătoare a realizat și ca Mitropolit al Bucovinei, la Cernăuți, între 1—7 august 1943, adunând o elită intelectuală bucureșteană de mare calitate, ca vorbitori și, mai ales, participanți la discuții duhovnicești. Se păstrează programul, numele vorbitorilor și chiar unele texte, în mod aproape sigur până acum inedite. Sunt pe masa de lucru a celui ce scrie. Iată numele participanților: Pr. Nicolae M. Popescu, academician, Alexandru Elian, acum academician, prof. Alexandru Mironescu, Anton Dumitriu, Paul Stierian, Constantin Noica, Petru Manoliu, arhim. Benedict Ghius, Sandu Tudor viitorul schimonah Daniil. Se păstrează și unele stenograme ale discuțiilor. Totul e operă de spiritualitate autentică, iar momentul e dintre acelea care pot constitui momente de reînălțare în istoria unei culturi și spiritualități. Un mare rol, pe lângă cel al mitropolitului Tit Simețrea, l-a avut în organizarea celor „Șapte zile de priveghere”, (așa se și numeste cărticica-program tipărită la București, în 1943, 15 p.). Sandu Tudor, poet, ziarist, director al ziarului „Credința” și al revistei „Floarea de foc”, fost director de studii la Facultatea de Teologie din Chișinău, apoi călugărul la Mănăstirea Antim din București cu numele de Agaton, stareț la Crasna-Gorj, stareț la Sihla și apoi stareț la Rarău, schimonah cu numele de Daniil, de unde a fost arestat și de la Aiud nu s-a mai întors.

El mi-a fost naș de călugărie la 14 septembrie 1949 la Mănăstirea Prislup din Transilvania.

Cele Șapte zile de priveghere de la Cernăuți se vor muta apoi, prin 1945, la București, sub îndrumarea lui Sandu Tudor, devenind cercul „Rugul Aprins”, cerc isihast care constituie un alt moment de referință în cultura și spiritualitatea românească, despre care subsemnatul adună o carte care e mai mult decât necesară, și care va cuprinde nume și fapte de nevoită duhovnicească și împatrivire răului care se anunța în acei ani pentru viitorul României.

Încheiem pe acest Tabor românesc al „Rugului Aprins”. Și, de la înălțimea lui, ne aruncăm privirile peste toți cei pe care i-am amintit mai înainte, și care au ostenit de-a lungul vremurilor, din rîndul clericilor, pentru a ține în trevie neîncălțată, d-nolo de legătura de sânge care apă ne se face niciodată, și legăturile culturale și spirituale românești, dintre frații care respiră în același ritm, în dreapta și în stînga Prutului.

4.XII.1992
Chișinău

Data Sf. Paști

(Urmare din pag. a 2-a)

nând însă în urmă cu acea zi, Iată de data reală a echinocliului solar. Așa se face că în anul 1582 calendarul să fie în urmă față de echinocliu cu 10 zile, iar în anul 1923 cu 13 zile. De aceea în 1923 echinocliu de primăvară de la 21 Martie (dând la o parte cele 13 zile) cade la 8 Martie. De aici ne înțelegem așa-zisul „calendaru-rișt sau stilistii” de la Sfântoara. De la anul 325 și până pe la începutul sec. V, când s-a introdus numărătoarea anilor lui Dionisie Exigul — de la nașterea lui Hristos — și nu de la „zidirea Romei”, Paștile încă nu s-au serbat uniform. Începând însă cu sec. V și până la reforma gregoriană (papa Grigore al XLII-lea) anul 1582, toată creștinătatea se bează Paștile în aceeași zi. După această reformă, care dă la o parte cele 10 zile plus, apusenii își serbează Paștile după datele noului calendar, iar răsăritenii după calendarul vechi, adică cu 10 zile mai târziu. În anul 1924 și Bisericele răsăritene au acceptat, să sară pesle cele 13 zile acumulate și să se beze Paștile, după noul stil. Dacă toți ortodocșii ar fi înțeles această, problema era încheiată

pentru totdeauna. Cum însă unele Biserici temându-se de „neînțelegeră” credincioșilor au preferat să rămână la stilul vechi, motiv pentru care și cei ce acceptaseră „stilul nou”, pentru a nu se produce o ruptură între frații de aceeași lege, au dispus ca Sf. Paști și sărbătorile dependente de el, să fie serbate tot după pascalia veche, adică fără excluderea celor 13 zile. Repet însă: nu numai Paștile ci și sărbătorile ce depind de ele. Cei care țin corect, conform hotărîrii sinodului I ecumenic sint catolici, nu noi, tcmam datorită îndărătniciei stilistilor (pentru a nu se serba de 2 ori Paștile, de către aceeași Biserică ortodoxă). Trebuie reținut că data va fiabilă a Sf. Paști es'e legată și determinată de echinocliu de primăvară. Și în funcție de aceasta Paștile pot să varieze între 4 Aprilie (data cea mai timpurie) și 8 Mai (data cea mai târzie), iar la Bisericele care țin după calendarul îndreptat, cu 13 zile mai în urmă, deci între 22 Martie și 25 Aprilie.

Pe viitor, se discută despre stabilirea unei date fixe, când toată creștinătatea să poată serba învierea Domnului în aceeași zi (probabil: prima sau a doua duminică din luna Aprilie (după calendarul îndreptat).

SERBĂRILE ORTODOXIEI

Între 4-8 aprilie 1993 la Centrul mitropolitan și Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu a avut loc a 4-a ediție a *Serbărilor Ortodoxiei*, cum au fost intitulate ele de către *Liga tineretului ortodox* din Sibiu, programul desfășurându-se după cum urmează:

Duminică, 4 aprilie a.c., în catedrala mitropolitană din Sibiu Sf. Liturgie a fost săvârșită de I.P.S. nostru Mitropolit Antonie al Ardealului, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi, în cadrul căreia tânărul teolog Șincu Ioan a fost hirotonit diacon.

La pricașă, I.P.S. Mitropolit Antonie a rostit un bogat cuvânt de învățătură legat de textul evanghelic din Duminică respectivă, în partea a doua a cuvântării exprimând cuvinte de apreciere a tinerilor cu preocupări spirituale superioare și de încurajare a tuturor tinerilor în angajarea lor pe „drumul Bisericii”, cum se spunea cândva, ceea ce le va ajuta să facă față tentațiilor negative de care suntem asaltați în aceste zile.

Gânduri pentru tineri mai ales a exprimat în continuare și P.C. pr. Ioan Sauca, consilier patriarhal, fost student eminent al Facultății de Teologie din Sibiu.

În cadrul Vecerniei din aceeași zi din catedrala mitropolitană din Sibiu cuvânt de învățătură a rostit P.C. pr. prof. Ilie Moldovan, după care, în aula Facultății de Teologie, care a fost arhiplină, P.C. pr. prof. Mircea Păcurariu, decanul Facultății, și P.C. pr. prof. Dumitru Abrudan au prezentat diapozitive legate de „Muntele Athos” și „Țara Sfântă”.

Luni, 5 aprilie a.c., în cadrul vecerniei din catedrala mitropolitană a vorbit P.C. pr. prof. Liviu Streza, iar în continuare, în aula Facultății de Teologie din Sibiu, a vorbit tinerilor P. Cuv. arhim. Teofil Părăian de la Mănăstirea Brâncoveanu — Sămbăta de Sus.

Marti, 6 aprilie a.c., în cadrul vecerniei, din catedrala menționată a vorbit P.S. Episcop Andrei Andreicuț al Alba Iuliei, iar în continuare, în aula Facultății arătate, au avut loc convorbiri de seară cu diac. prof. Ioan I. Ica.

Miercuri, 7 aprilie a.c., în cadrul vecerniei din catedrală a vorbit participanților P.S. Episcop vicar Seratim Făgărășanu, iar în aula a conferențiat P.C. pr. prof. Ioan Ica.

Joi, 8 aprilie 1993, în cadrul vecerniei a vorbit P.S. Episcop Calinic Argatu al Argeșului, corul studenților teologi susținând apoi un înălțător concert cu „pricesne ale postului”, cum a fost intitulat programul lor.

În continuare, în aula Facultății de Teologie a conferențiat P.C. pr. prof. Vasile Mihoc, cu care s-a și încheiat ziditorul program al „Serbărilor” arătate, de luminile cărora au beneficiat desigur și foarte mulți credincioși iubitori de învățătură și viețuire creștinească.

Semnalăm... Semnalăm...

Evocare Noica.

Un strigăt de sub streșina schitului de la Păltiniș.

Se știe că l-am avut vecin pe Noica la Păltiniș, că l-am înmormântat (1987) sub streșina schitului — precum i-a fost voia, voie căreia eu îi acord și acum o adâncă semnificație — așa că ori de câte ori îi întâlnesc numele, o carte nouă, mă întorc de îndată spre o nouă întâlnire cu el. De altfel făceam acest lucru și înainte de a-l fi cunoscut. De aceea când am urcat la Păltiniș, înainte de moartea lui, ca și cum Providența m-ar fi prevenit, am luat de jos din Sibiu dosarul cu tăieturi din ziare — reviste, semnate de el. Așa, la înmormântare mi-am putut alcătui cuvântul din „Adsum”, număr unic publicat și scris de el prin 1942, un articol la moartea lui Sahia și un altul despre moarte, publicate în „Familia” prin 1936 sau 1937.

Acum m-am întâlnit cu cartea lui, intitulată: SIMPLE INTRODUCERI LA BUNĂTATEA TIMPULUI NOSTRU, ediție îngrijită de Marin Diaconu și Gabriel Liiceanu (Humanitas, 1992, 263 p.). Sunt ispitit să extrag pentru cei care n-au timp pentru toate cărțile, câteva notații:

„Logosul este întâi tăcere, cuget intim al fiicăruia; apoi este gând și cuvânt către aproapele său, către sinele său largit” (p. 10).

Cât de creștinească definire a aproapei: *sinele largit al fiicăruia!* Retragerea în propria cochilie se întâmplă numai atunci când, ieșit din comuniune, omul nu mai are nimic din sinele celorlalți. El devine atunci dușman, și-i consideră pe toți ceilalți, dușmani. Noica își aduce aminte, în acest context, de o zicere a lui Sartre: „L'Enfer c'est l'autre”.

TELEGRAMA DE CONDOLEANȚE

P. C. Prof. Acad. Dr. DUMITRU STĂNILOAE

Mult iubite părinte profesor Acad. Dr. Dumitru Stăniloae.
Îndurerată familie,

Cu profundă durere am aflat despre trecerea la cele veșnice a nepretuitei Doamne Maria Stăniloae, vrednică credincioasă a Bisericii noastre strămoșești, soție și mamă iubitoare, pe care am iubit-o ca pe o mamă, de când am cunoscut-o prin anii 40, și de a cărei dragoste m-am bucurat eu însuși.

Numele ei va rămâne pururea în inimile noastre ale tuturor celor care am cunoscut-o și suntem acum alături de întreaga familie și în primul rând de Prea Cucernicia Voastră, iubitul nostru dascăl, exprimându-vă adâncă compasiune în rugăciune pentru odihna cu dreptii a doamnei, și pentru mângâiere și întărire sufletească, pentru cei rămași s-o pomenească, păstrându-i vie amintirea.

Dumnezeu să o ierte.

Veșnică să-i fie pomenirea.

† ANTONIE
Mitropolitul Ardealului

DE PAȘTI

(Urmare din pag. a 3-a)

Fața senină, ochii deschiși ce priveau spre infinit erau un semn că trecuse cu bine examenul, că nu rămăsese izolat și corigent, că se integrase și el în rândul celor ce dintodeauna au crezut în înviere și în viața veșnică.

Acest salut îl așteptau de la ei toți. Prin acest salut îi va mulțumi. Prin acest salut se va mărturisii și el prieten al vieții și vrăjmas al întunericii și al morții.

Căpăta această era mare.

Fratele își dădea seama că de clipa aceasta depinde propria lui mântuire, de un zbcium și de un chin pe care nu-l poate liniști nici moartea.

Sprânghindu-se în toiagul pe care îl avea în mână, trăgând în pieptul care se uscăse parcă de mult aerul proaspăt, cuprins de o putere pe care din tinerete nu o mai simțise, cu o forță care se adunase în el de zeci de ani, cu glas puternic a strigat: Hristos a înviat!

A simțit în clipa aceea că ceva s-a rupt în pieptul lui. Pământul a început să se miste puternic sub picioare. Arborii din jur se porniseră într-o horă veselă care sălta în jurul lui. Strigătul lui s-a părut că s-a amplificat. De pretutindeni, dar mai ales de sus, din turnul înalt al bisericuții bătrâne, puternic a răsunat aproape deodată cu strigătul lui, glasuri curate de bărbăți, ce odată cu sunetul clopotelor au strigat și ei: Hristos a înviat! Iar din toate dealurile din jur, alte glasuri, glasuri tinerești de data aceasta, au răspuns, luminând parcă văzduhul: Adevărat a înviat! Prin sat, ca niște stele, se aprindeau luminile la toate casele. Răsunau porți ce se deschideau, iar pe vârful dealurilor se aprindeau focuri de la care se părea că se înflăcărează și glasurile unor mari mulțimi care, împreună cu glasul clopotelor din turnul bisericii, făcea să vibreze văzduhul de un cântec ce cobora de pe dealuri și se strecura pe toate ulițele, apropiindu-se de cimitir, apropiindu-se de biserică.

Era noaptea Învierii, în care aici se păstra o datină veche, ca la miezul nopții, după ce nici o lumină nu fusese îngăduit să se aprindă, nici o vorbă nu era îngăduit să se rostască cu glas tare, deodată în acel ceas de cumpănă, toată suflarea, odată cu clopotele bisericii, cu glas înalt înalță un imn de slavă Învierii, primăverii, care este și ea o oglindă a Învierii, un imn de slavă Vieții care neagă puterea întunericii și a morții.

Fratele părea o frunză ce cade toamna târziu de pe o ramură, căzut în mijlocul cimitirului cu fața întoarsă spre răsărit, de unde se iveau zorile.

Un fir subțire de sânge ce se prelingea printre buzele lui, era un semn că trecuse și el în rând cu toți ceilalți, ce se odihneau în mormintele din jur.

lurii zidirii celei noi, primăvară a vieții și a nemuririi.

„Robilor Tai, Maică dă-le ca să vadă Învierea Fiului Tău”, invocă Biserica pe Fecioara Maria, Maica Bisericii și prin ea nădăjdium să ajungem și noi la Ziua Învierii, curajii, pregătii sufletește împăcați cu Dumnezeu și cu semenii noștri și împărtașiți cu Trupul și Sângele lui Hristos.

Vinerea Mare este poarta de intrare în Marea și a Învierii, este scara ce ne urcă de la cele pământești la cele cerești și ne deschid amândouă zorile Împărăției bucuriei și păcii.

„Primăvară dulce...”, fii cu adevărat o primăvară a renașterii sufletelor noastre și a poporului nostru românesc.

Arhid. Visarion Bălță

Cuvinte de la Paști...

(Urmare din pag. a 3-a)

Paștile cele din trecut, aduse în prezent, la sărbătoarea sfintelor Paști, nu sunt nici numai ale trecutului, nici numai ale prezentului și nici numai ale veșniciei, ele sunt „Paștile cele veșnice”, fiindcă așa înțelegem noi fericirea cea veșnică, ca o fericire de Paști, iar fericirea de la Paști o înțelegem ca pe o înainte-țărăire a fericirii din veșnicie. Numai că, pentru a avea această fericire și în vremelnicie, la sfintele Paști, ca și în veșnicie, trebuie să sărbătorim Paștile „nu cu aluat vechi, nici cu aluat de rătăcut și de viclenie, ci cu azimile curățite și ale adevărului” (I Cor. 5, 8).

Eu cred însă că Sartre nu avea capacitatea comuniunii, pentru că era necredincios. Vedea în jurul său numai dușmani, demoni, ca în Infern. Își trăia Infernul cu anticipație!

Dar Noica notează, într-o altă prefață, un proverb românesc: „Până la urmă ajunge și cel care a întârziat” (p. 19).

Părinții de Dumnezeu gânditori (teologii) spun: În ce te va găsi moartea, în aceea vei fi judecat. Să fi ajuns Sartre, măcar în ultimele clipe, orb și bătrân, și, cum spunea chiar el, ancorat în dezolare și în non-sens, la o vedere cu ceilalți ochi?

Dacă ar fi știut proverbul românesc, ar fi ajuns și la o altă înțelepciune, decât cea prea încrezătoare doar în mîntuială. El și-o credea genială și capabilă de a ajunge la tot adevărul. N-a prea fost așa și, orgoliu i-a vătămăto și mai mult!

Paul Morand scria prin anii douăzeci că, în anul 2000, operele lui Brâncuși vor împodobi pietele lumii întregi. C. Noica credea că profetia se va împlini, dar numai cu ceea ce Brâncuși a numit „Cumințenia Pământului”, comparată de cineva cu *Silnxul*. În *Cumințenia Pământului*, „ceva se ridică spre omenesc, ceva se depășește din stupiditatea animală spre cumințenia umană. Să spunem: și spre înțelepciune” (p. 25). Căci cumințe vine de la *cum mente*, cu minte. Și Noica se ajută aici și de o vorbă a lui Charmides care definește înțelepciunea drept „o anumită formă de liniște”.

„Făptura — Cumințenia Pământului — poate fi enigmatică, dar nu e echivocă în nici o privință” (p. 25).

Deși Noica leagă „liniștea” Cumințeniei Pământului de o înțelepciune la nivelul pământului, e de crezut că ea e și o situație față de Cer și, eu aș pune-o în legătură cu isihia creștină, de care Noica nu era străin, și nici Brâncuși. „Poate că a spus Cumințenia Pământului, scrie Noica, spre a exorciza pământul” (p. 27) și, întors la ale sale, Noica îndreaptă această exorcizare spre prea puțin enigmatică lui „devenire întru înălță”. Pe scara devenirii ascetico-mistice creștine, aceasta se cheamă îndumnezeire, intrarea în sfîntenie, în sacru.

Era de așteptat ca Noica să pună față în față Cumințenia Pământului cu Gânditorul de la Hamangia, în care găsește concentrare, dar nu destindere (p. 26). Într-o altă prefață va încerca delimitări și analogii între *Pașarea Măiaștră*, *pasărea în văzduh*, comentându-l pe Ionel Jianu, și *Himera văzduhului* a lui Paciurea. Le apropiere. Și tâlcuiește văzduh prin „văz și duh” nu știau cât de adevărat filocalic, dar ambele sunt slave — comentând, de fapt repetând pe Ionel Jianu, că „lumea duhurilor devine vizibilă în zărilor înalte” (p. 37), în zărire pure, am adăoga. În isihie, din nou.

Câte sensuri nu se dezleagă, și pe câte căil!

Ce mare știință e și aceea de a ști să citești în toate, toate sensurile!

Noica îl pune pe adevăratul artist, într-o altă introducere, să exclare către cei care urășesc lumea: „Este mai multă frumusețe pe lume, decât ați știut să spuneți voi” (p. 39). Și iarăși își aduce aminte de Brâncuși care a avut „smerenie în fața lucrurilor și a lemnului” (p. 40).

Brâncuși știa desigur că: a văzut Dumnezeu că toate erau bune și frumoase (Geneză).

Scriind despre „Logica lui Hermes”, smerit și adevărat, Noica spune că logica este o simplă aspirație către logică și, ca să convingă, nu spune și părerea lui despre științe: „fizica este și ea o simplă aspirație către fizică”. În afara matematicii, „toate sunt în întuneric, și se numește știință, cunoaștere, filozofie, logică, tocmai încercarea de a intra în lumină, iar nu de a vedea ce decurge din ea” (p. 44).

Încercări, prin urmare, am conclud noi. Nu certitudini. Pe acestea le dă *Isihia*, intrarea în „văz-duh”. Petre Țuțea ar adăoga: *Revelația*. Dar aceasta au spus-o și Heidegger și Jaspers și... și... Căci lumea de capul ei „are tot mai multe cunoștințe, și tot mai puține înțeleșuri”. E tot o vorbă a lui Noica, pornind un comentariu la Stéphane Lupasco, filozoful român de la Paris. Noica încerca o smerenie în fața tainelor, dar nu una de resemnat sau de revoltat, ci, aș îndrăzni să spun, una de isihast. I-am descoperit de altfel un eseu din 1943, rostit la Cernăuți într-un cerc isihast, intitulat „Asceză și cunoaștere”, dactilografiat și cu îndreptări făcute de mâna lui. Smerenia lui este și motivul pentru care îi place când descoperă smerenie și la alți oameni, care ar fi avut dreptul să fie înfumurați, fiindcă știa foarte multe lucruri. Îl citează, de pildă, pe Gr. I. Moisil care spunea cu mândrie că „ori de câte ori au fost indicate limitele cunoașterii matematice, ele au fost depășite” (p. 65), dar aceasta nu i-a făcut trufași pe matematicieni, ci i-a smerit, și cuvântul îi aparține lui Moisil.

Căci mereu mai e ceva înainte!

Ne oprim aici. Poate vom relua altă dată și altele, căci Noica e plin de cuvinte de înțelepciune, presărate în desfășurarea gândirii lui libere, adevărate.

Era firesc să apară și demolatori. Firesc? Nu, obișnuit. Mai ales când mândria biruie smerenia și când, firesc — acum firesc — smerenia n-are pușcă. Și mai ales când nu mai are nici cuvânt, pentru că de Dincolo omul nu se mai poate apăra. Așa apare raiul demolatorilor. Mie mi se pare că demolatorii sunt mediocri. Ei judecă ceea ce alții au creat și poate au și greșit, dar au greșit în procesul de creație. Demolatorii iau creațiile altora și le întorc pe toate părțile, ca și cum ar fi ideile lor. Și ce mari se simt, vehiculând asemenea idei! În demolare e ușurătate. N. Steinhardt ar zice: „e smercherie”. Evident că delimitiez pe demolatori de critici, dar să știe și criticii — și știu chiar și atunci când se prefac a nu ști — că intenția de demolare, când este, se simte de la prima vedere. Și urmează descalificarea. Căci demolarea e pățimășă, argumentează cu patos, inventează, răstălmecește, se deosebește de rigoroasă echilibrată a criticului. Și asta se vede. Se vede și la demolatorii lui Noica, nu de mult adulatori sau „curașoși” de prin locuri în care nu-i putea trage nimeni la socoteală. Ei nu pricep un mic amănunt: Noica a fost o conștiință a culturii românești rămasă pe baricade, în foc, pe linia întâi, sub gloanțe și, à la guere comme à la guere. Nu e vorba de nici o scuză, de nici o îndreptățire pentru nimic, ci de o simplă explicație, de care ar trebui nici să nu fie nevoie.

În „Introducere la Octav Onicescu” (p. 61), pe care m-am bucurat să-l fi cunoscut și eu — o altă conștiință a culturii românești rămasă pe baricade — Noica, parcă știind cum îl vor trata unii, citează un strigăt al Ifigeniei lui Goethe:

„Rettet mich und rettet euer Bild in meiner Seele!”

„Salvați-mă și salvați imaginea voastră în inima mea!”

Strigătul vine de sub streșina schitului de la Păltiniș.

Dar nu partea întâia trebuie accentuată, deși ea intră în firescul smereniei. Aici, partea a doua e emoționantă. Cuvintele, de neînlocuit prin altele sunt un strigăt de inefabil profanat. Nu imploră ceva pentru dânsul, ci vrea să-i scoată din iad pe cei care îl trimisese pe dânsul în iad, și astfel se vor pierde.

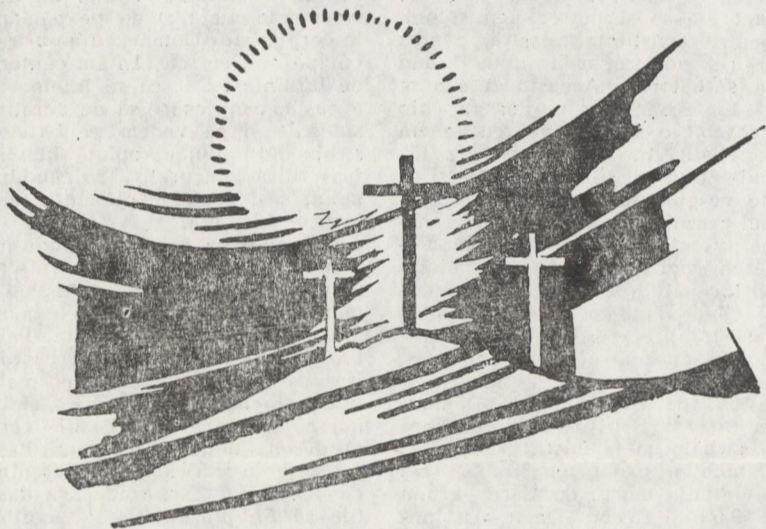
E un strigăt de iubire. De Dincolo.

De Paști îi voi aprinde o lumânare și-i voi așeza lin o floare albă, pe trupul de țărănie al mormântului de la Păltiniș, ca să nu-l doară deloc, nici măcar atingerea ei.

Să-i fie somnul lin!

ANTONIE P.

„ÎN MORMÂNT VIAȚĂ...”

În viața de credință și har a Bisericii lui Hristos, Vinerea Patimilor, ziua răstignirii pe cruce a Mântuitorului, Mirele Bisericii, ziua împăcării noastre cu Dumnezeu, Părintele nostru, ocupă un loc însemnat.

Este o zi de reculegere profundă, o zi de meditare la patima și moartea Domnului, zi pe care credincioșii o închină cu rugăcini și imne de o frumusețe deosebită, morții dătătoare de viață și izvoarătoare de iertare a Aceluia care S-a intrupat, S-a răstignit, a murit și S-a îngropat pentru noi și pentru a noastră mântuire.

Ziua Vinerii Patimilor deși este o zi tristă a Bisericii, este totuși o zi dătătoare de nădejde neclintită, de încredere în viață și mai ales de biruință asupra morții. Este ziua mai înainte vestitoare a învierii cum o numesc cântările bisericești, este ziua în care Hristos, ca om, gustă paharul morții și, gustându-l, ne prefăce pe toți în izvoare ale vieții celei noi, purtători ai biruinței și vestitori ai Învierii.

„Hristos a murit pentru păcatele noastre... și a fost îngropat” (I Cor. 15, 3-4), așa se exprimă una din cele mai vechi mărturii de credință creștină.

Și pe drept cuvânt, căci centrul istoriei mântuirii omenesc este așa cum îl exprimă predica Sfintilor Apostoli și, îndeosebi, a Sf. Apostol Pavel, se află în „Hristos cel răstignit”.

„Noi propovăduim pe Hristos cel răstignit, pentru iudei, sminteală, pentru neamuri, nebunie. Dar pentru cei chemați și iudei și elini, pe Hristos, puterea lui Dumnezeu și înțelepciunea lui Dumnezeu” (I Cor. 1, 23-24).

Cuvinte pline de har și înțelepciune, cuvinte care au înfrânt o lume păgână cu toată înțelepciunea ei și care au adus la Hristos, prin Crucea Lui, toate neamurile. Cuvinte prin care toți cei ce au crezut în Crucea Lui și în suferința Lui au dobândit cununile cele nevestețite ale nemuririi și ale părtășiei cu El.

Hristos venit în lume „la plinirea vremii” a primit a pătimi pentru noi și prin patima Sa pe cel stricăcios „îl îmbracă în haina nestrăciunii”, îl unește cu cerul,

îl înfrățește cu îngerii, îl face părtaș vieții celei veșnice și îl asază în mărirea Tatălui ca pe un fiu preaiubit și preascultător cum zice Sf. Ioan Gură de Aur.

„Prin cruce a venit bucurie la toată lumea”, cântă Biserica plină de entuziasm și credință și este conștientă de faptul că Crucea este dătătoare de înviere, iar razele care țâșnesc din ea sunt luminile cele necreate ale zilei Învierii, ziua cea neînșărată a Împărăției lui Hristos. Nădejdea fără umilință, nebiciuită, necondamnată, nerăstignită, neîngropată nu poate să capete aripi de împlinire și mărire.

Hristos a mers pe această cale și El, Iisus este nădejdea noastră. Și orice nădejde nu biruie decât trecând pe acolo pe unde Domnul a trecut. Nădejdea noastră este coplesită de iubirea Fiului lui Dumnezeu, „care ne-a iubit și s-a jertfit pentru mine” cum spune Sf. Pavel.

Iubirea lui Hristos e o iubire statornică, fidelă. El nu ne părăsește chiar atunci când noi îl părăsim. Pe toate soclurile crucilor din Evul Mediu erau încrustate aceste patru versuri „Te îndoiestești că te iubesc? Oprește-te și privește. În trupul meu e sculptată iubirea”.

Iubirea lui Hristos izvorăște din Crucea Lui, bucuria zilei de Paști izvorăște din drama Vinerii Patimilor, lumina lui Hristos, care luminează pe tot omul care vine în lume, țîșnește din mormântul înscărcat cu flori al lui Hristos, pacea și liniștea pascală izvorăsc din dangătul duios al clopotelor ce vestesc lumii moartea și Învierea Domnului. Nici în Ceasul Prohodului din Vinerea Mare, Crucea răstignirii nu mai rămâne doar un semn al morții, ci e penetrată de razele Învierii.

Mormântul Domnului din fiecare biserică reînnoiește zidirea, iar credincioșii, tineri și bătrâni, se adună în ceas de seară în mireasmă de tămâie și flori să cânte în jurul lui, Prohodul Domnului, imn izvorât din lacrima și durerea suflului omenesc peste care licărește bucuria și speranța. „Primăvara dulce”... primăvară a reînvierii sufletului omenesc, a teme-